

PEADIREKTOR

OTSUS

21.11.2006.a nr 49-KO

Koondumisele nr 27/2006 Elion Ettevõtted AS ja Norby Telecom AS-i osa (eraklientidele internetile lairiba juurdepääsu teenuse osutamise käitis) loa andmine

Koondumine

31.10.2006 esitasid Elion Ettevõtted AS-i (edaspidi Elion) esindajad Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt vastavalt 30.10.2006 Norby Telecom AS-i (edaspidi Norby) ja Elion'i vahel sõlmitud käitise müügilepingule omandab Elion valitseva mõju Norby osa üle konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses. Seega on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil. Tehingu raames omandab Elion Norby'lt kogu eraklientidele internetile lairiba juurdepääsu teenuse osutamise äritegevuse (välja arvatud Wimax tehnoloogial põhinev traadita juurdepääs), mis tervikuna omandamisel on võimeline iseseisvalt jätkama teenuse pakkumist. Norby jätkab iseseisva ettevõtjana tegutsemist ülejäänud äritegevuse valdkondades, milles Norby enne tehingu jõustumist tegutseb, st Wimax tehnoloogial põhineva traadita juurdepääsu teenuse osutamist eraklientidele ja mistahes tehnoloogiate baasil teenuse osutamist äriklientidele. Konkurentsiamet avaldas 01.11.2006 Elion'i ja Norby osa koondumise teate saamise kohta teate väljaandes "Ametlikud Teadaanded". Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Koondumise osalised

KonkS § 20 p 2 järgi on koondumise osaline füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle ja KonkS § 20 p 4 järgi on koondumise osaline ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle omandatakse valitsev mõju. Seega on käesoleval juhul koondumise osalisteks Elion ja Norby.

Elion on Eestis registreeritud äriühing, mille peamiseks tegevusvaldkonnaks on kodu- ja ärikommunikatsioonilahenduste pakkumine ning nendega seotud teenuste väljatöötamine, turustamine ja müümine, kõnesideteenuste pakkumine. Lisaks kuuluvad Elioni ja temaga

seotud ettevõtjate tegevusvaldkondade hulka erinevad IT-alased tooted ja teenused, näiteks IT-teenuste osutamine, mille raames nõustatakse klienti kõikides arvutitega seonduvates küsimustes, tarkvaraarenduse teenuse osutamine, IT infrastruktuuri toodete müük, andmesideteenuste osutamine ja internetile juurdepääsu teenuse osutamine.

Elion on AS-i Eesti Telekom 100% tütar-ettevõtja. AS-i Eesti Telekom aktsiatest kuulub 53,72% TeliaSonera AB omanduses olevale Baltic Tele AB-le, 27,17% Eesti Vabariigile ja 19,11% avalikele investoritele. Lisaks Elion'ile kuuluvad AS-i Eesti Telekom kontserni järgmised ettevõtjad:

- AS EMT;
- EMT Esindused AS;
- AS Mobile Wholesale;
- Serenda Investments OÜ;
- AS Elion Esindus;
- AS EsData;
- OÜ Viru Net;
- AS MicroLink;
- AS MicroLink Eesti.

Norby on telekommunikatsiooniettevõtja, mis tegeleb andme- ja kõnesideteenuste pakkumisega eraisikutest suurettevõtjateni. Käesoleval hetkel on Norby'l esindused lisaks Tallinnale ka Tartus, Haapsalus, Paldiskis, Viljandis. Tartus asuv Lõuna-Eesti kontor haldab omakorda Võrut, Põlvat ja Valgat. Lisaks asutas Norby 2006. aasta mai kuus sidusettevõtja Leedus ning 2006. aasta oktoobris sidusettevõtja Lätis.

Norby kuulub 100% ulatuses kuuele erainvestorile ning on 100% Eesti kapitalil baseeruv ettevõtja. Norby tütar- ja sidusettevõtjad on:

- Norby Telecom Spain S.L. (Hispaania), 100% osalus;
- Norby Telecom OY (Soome), 100% osalus;
- Estonian Wireless Networks AS (Eesti), 100% osalus;
- Linking OÜ (Eesti), 100% osalus;
- [...];
- [...];
- [...].

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt Konkurentsiamet kontrollib koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 100 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 30 miljonit krooni.

KonkS § 24 lg 3 kohaselt, kui ettevõtja osa üle omandatakse valitsev mõju, võetakse tema käibe arvutamisel arvesse ainult ettevõtja selle osa käive, mille suhtes tehing tehti.

Omandatava Norby osa käive eelmisel majandusaastal oli ligikaudu [...] krooni.

Vastavalt KonkS § 24 lg 7, kui eelneva kahe aasta jooksul on üks ja sama ettevõtja või samasse kontserni kuuluv ettevõtja omandanud valitseva mõju ettevõtjate või ettevõtja osade üle, kes tegutsevad Eestis ühes ja samas majandusharus, peab selle ettevõtja käive,

kelle üle omandatakse valitsev mõju, sisaldama ka nende ettevõtjate käivet, kelle üle on valitsev mõju omandatud koondumisele eelneva kahe aasta jooksul.

Elion on koondumisele eelneva kahe aasta jooksul omandanud valitseva mõju AS-i MicroLink ja OÜ Viru Net üle, kes tegutsevad Eestis samas majandusharus käesoleva koondumise raames omandatava Norby osaga.

Võttes aluseks ühelt poolt Elion'i ning teiselt poolt AS-i MicroLink, OÜ Viru Net ja Norby osa eelnenud majandusaasta käibeid Eestis, kuulub käesolev koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Käesoleva koondumise puhul on kaubaturgude piiritlemise aluseks omandatava Norby osa äritegevus, milleks on eraklientidele internetile lairiba juurdepääsu teenuse osutamine. Nimetatud teenust osutab Norby kasutades nii nn traadiga kui traadita ühendusi. Omandatava äritegevuse koosseisu kuuluvad korrusmajade K-LAN majasisese kaabelduse tehnoloogial põhinevad võrgud ning raadiosideühendused, mis põhinevad WiFi tehnoloogial.

Lairiba juurdepääsu ühendusteks loetakse ühendusi andmeedastuskiirusega vähemalt 144 kbit/s.

Lairiba juurdepääsu teenuse pakkumine võib toimuda erinevate võrkude kaudu:

- vaskpaaril põhineva ehk telefonivõrgu kaudu (ISDN, DSL tehnoloogia);
- fiiberoptilisel ehk valguskaablil põhineva võrgu kaudu (Ethernet tehnoloogia);
- koaksiaal- ehk kaabellevi ehk kaabeltelevisioonivõrgu kaudu (kaabelmodem);
- elektrikaablisüsteemi ehk elektrienergiavõrgu kaudu;
- raadiosidel põhineva võrgu kaudu (WiFi, Wimax jt);
- mobiiltelefonivõrgu kaudu (3G jt);
- satelliitvõrgu kaudu.

Konkurentsiamet on oma varasemas praktikas 21.10.2005.a otsus nr 47-KO (Elion ja MicroLink AS) märkinud, et erinevatel tehnoloogiatel põhinev juurdepääs täidab sama funktsiooni ning on seetõttu ostja (lõpptarbija) seisukohalt suures osas asendatav.

Koondumise teate esitaja leiab, et ka käesoleva koondumise puhul ei ole põhjust eristada interneti lairiba juurdepääsu kaubaturu puhul alamkaubaturge lähtuvalt tehnoloogiatest, märkides sealjuures, et lõpptarbija seisukohalt võiksid omaduste, hinna ja kasutusvõimaluste poolest olla omavahel asendatavad vähemalt vaskpaaril, valguskaablil, raadiosidel põhineva võrgu ja kaabellevivõrgu baasil osutatavad lairiba juurdepääsu teenused.

Käesoleva koondumise puhul puudub vajadus kaubaturu kitsamaks piiritlemiseks sõltuvalt kasutatavast tehnoloogiast, kuna antud koondumine ei tekita konkurentsiprobleeme mitte ühegi sellekohase kaubaturu määratluse korral.

21.10.2005.a otsuses nr 47-KO (Elion ja MicroLink AS) eristas Konkurentsiamet interneti lairiba juurdepääsu kaubaturul era- ja äriklientide segmente. Kuivõrd käesoleva koondumise puhul tegutseb omandatav Norby osa vaid eraklientide sektoris, ei avalda koondumine mõju äriklientide sektorile. Seetõttu ning arvestades, et turul on välja kujunenud operaatorid, kes osutavad teenuseid peamiselt kas era- või äriklientidele (kellest viimased esitavad tihti internetiühenduse kvaliteedile kõrgemaid nõudmisi), kusjuures teenuse müügihind on nimetatud kliendigruppide lõikes märkimisväärselt erinev, on käesoleva koondumise puhul piiritletud kaubaturuna interneti lairiba juurdepääsu jaemüügi teenuse osutamine eraklientidele.

Interneti lairiba juurdepääsu jaemüügi teenus eraklientidele on vertikaalselt seotud sellele eelneva lairibavõrgule juurdepääsu hulgemüügi teenusega, kus lairiba ühendust müüakse hulgemüügi korras ettevõtjatele, kes omakorda pakuvad teenust lõpptarbijatele. Lairiba juurdepääsu hulgemüügiga annab üks sideettevõtja teisele sideettevõtjale kasutada oma lairibaühendusega kliendiliine ja ülekandevõrgu (ka magistraalvõrk) ülekandemahtusid, millega võimaldatakse lairiba juurdepääsu hulgemüügi teenuse ostjal eristada oma elektroonilise side teenuseid lairiba juurdepääsu hulgemüügi teenuse osutaja omadest, või kasutab neid ise selleks, et pakkuda suurel edastuskiirusel põhinevaid jaeteenuseid lõpptarbijale.

Tuginedes ülaltoodule, on käesoleva koondumise puhul piiritletud kaubaturgudena:

- interneti lairiba juurdepääsu jaemüük eraklientidele ja
- lairiba juurdepääsu hulgemüük.

Mõlema kaubaturu geograafiliseks ulatuseks on kogu Eesti territoorium.

Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 kohaselt omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40% käibest.

Hinnang eraklientidele osutatava interneti lairiba juurdepääsu jaemüügi kaubaturule

Andmed käesoleva kaubaturu kogumahu ning kaubaturul tegutsevate ettevõtjate osatähtsuse kohta põhinevad Sideameti ja koondumise teate esitaja (Elion) poolt esitatud informatsioonil.

Teenuse pakkujaid on käesoleval kaubaturul palju – on neid, kes ehitavad välja oma võrgu ja osutavad selle pinnalt teenust võrdlemisi suurele hulgale klientidele, samas on ka palju teenuseosutajaid, kes ostavad võimsa internetiühenduse ja jagavad seda edasi suhteliselt väikese piirkonna klientidele, laiendamata oma tegevust mujale.

Alljärgnevas tabelis on esitatud andmed käesoleval kaubaturul tegutsevate suuremate ettevõtjate kohta vastavalt Sideameti andmetele. Tabelis on kajastatud eraklientidest

interneti lairiba juurdepääsu teenuse kasutajate arv ja turuosa (%) 2005. aasta kohta ning 2006. aasta esimese poolaasta seisuga.

	2005		2006 I pa	
	Lairibateenuse lõppkasutajad	Lairibateenuse lõppkasutajad	Lairibateenuse lõppkasutajad	Lairibateenuse lõppkasutajad
	Erakliendid	%	Erakliendid	%
Elion	[...]	[...]	[...]	[...]
Starman AS	[...]	[...]	[...]	[...]
STV AS	[...]	[...]	[...]	[...]
Norby osa	[...]	[...]	[...]	[...]
Uus Programm OÜ	[...]	[...]	[...]	[...]
FILL OÜ	[...]	[...]	[...]	[...]
Kernel AS	[...]	[...]	[...]	[...]
MajaNet OÜ	[...]	[...]	[...]	[...]
OMA MajaNet OÜ	[...]	[...]	[...]	[...]
Telset AS	[...]	[...]	[...]	[...]
Teetormaja OÜ	[...]	[...]	[...]	[...]
INTERFRAME OÜ	[...]	[...]	[...]	[...]
DELLFORT OÜ	[...]	[...]	[...]	[...]
Haberst Infra AS	[...]	[...]	[...]	[...]
Muud	[...]	[...]	[...]	[...]
Kokku	[...]	[...]	[...]	[...]

Omandatava Norby osa [...] kliendi seas on ligikaudu [...] lõppkasutajat, kellele pakutava internetiühenduse kiirus on alla 144 kbit/s ehk tegemist ei ole lairibaühendusega. Ilma nimetatud [...] lõppkasutajata oleks Norby osa turuosa 2006. aasta I poolaasta seisuga [...]%. Koondumise teate esitaja (Elion) hinnangul pakuvad lisaks Sideametis registreeritud teenusepakkujatele lairiba juurdepääsu teenuseid eraklientidele ka mitmed väiksemad ettevõtjad, korteriühistud ja eraisikud, kelle osatähtsus järjest väheneb ning on praegu ligikaudu [...]%. Sellist lisaprotsenti arvestades oleksid turuosad 2006. aasta I poolaasta seisuga vastavalt Elion'il [...]% ja Norby osal [...]%.

Käesolevale kaubaturule on omane suur arv turuosalisi (üle 200), samas on ligikaudu [...]%-[...]% kaubaturust jagatud kolme suurema ettevõtja vahel.

Omandatava äritegevuse koosseisu kuuluvad korrusmajade K-LAN majasisese kaabelduse tehnoloogial põhinevad võrgud ning raadiosideühendused, mis põhinevad WiFi tehnoloogial.

Raadioside tehnoloogiatel põhinev interneti lairiba juurdepääsu teenuse osutamise puhul on tegemist küllaltki uue valdkonnaga, mis areneb tehnoloogiliselt väga kiiresti, ning kus teenuse osutamine on seotud pidevate muutustega.

Suurem osa Eestist on tänasel päeval kaetud erinevate traadita võrkudega, mis võimaldavad lairiba juurdepääsu. Kuna järjest võetakse kasutusele uuemaid tehnoloogiaid, siis erinevate võrkude arv ning ka teenusepakkujate arv on pidevas muutuses. Peamiseks piiravaks faktoriks uute teenusepakkujate turuletulekuks on piiratud eetriressurss ja sellega seoses piiratud hulk sageduslubasid. Tarbijate seisukohalt on oluline, et piirkondades, kus raadiosidel põhinev juurdepääsuvõrk on rajatud, ulatub see ka nende klientideni, kelleni kaabelvõrk ei ulatu.

Traadita juurdepääsu osas on käesoleva koondumise objektiks WiFi tehnoloogiat kasutavad ühendused. WiFi tehnoloogia kaudu edastatava ühenduse leviulatus sõltub geograafilistest tingimustest, ilmast, kasutatavast raadiosagedusest ning konkreetsest seadmetest, mida kasutatakse.

Linnapiirkonnas, kus liigub palju erinevaid raadiosignaale on sagedused ülekoormatud, mistõttu signaalide ühenduse leviala on väiksem. Maapiirkonnas, hajaasustusega aladel, on ühenduse ulatus suurem.

WiFi tehnoloogial baseeruvad seadmed töötavad vabadel sagedusaladel (2,4GHz ja 5GHz), see tähendab, et kõik kes soovivad, võivad vastavad seadmed ülesse panna ja hakata teenust pakkuma. Ühelt poolt tagab see selle, et kõikidel soovijatel on lihtne hakata teenust pakkuma, teiselt poolt on see aga probleem, kuna vabades sagedusalades ei saa klientidele garanteerida kvaliteetset ja stabiilset teenust.

Lisaks ei ole WiFi seadmed algselt mõeldud fikseeritud juurdepääsu pakumiseks ning tänu sellele on rikete arv küllaltki suur. Käesolevast tehingust sõltumatult on Norby tänaseks juba lõpetanud WiFi tehnoloogial põhineva interneti juurdepääsu teenuse aktiivse müügi ehk uusi kliente selle tehnoloogiaga enam ei ühendata. Norby jätkab teenuse pakumist Wimax tehnoloogia põhjal, mis on märkimisväärselt suurema tulevikupotentsiaaliga tehnoloogia.

Tänaseks katab raadiosidel põhinev võrk suuremat osa Eesti territooriumist. Täpsemalt, lairiba teenuse osutamist võimaldav raadioside leviala katab enamust Eesti territooriumist, kuid selle baasil eraklientidele teenuse osutamine toimub lokaalselt erinevates piirkondades üle Eesti. Sideamet on väljastanud kolm Wimax sagedusluba ja üleriigilised võrgud juba toimivad. Sagedusloa omanikud on üle Eesti Norby Telecom AS, Baltic Broadband AS ja Tele 2 Eesti AS. Lisaks on antud sagedusluba Harjumaal Elion'ile ning mujal Eestis (välja arvatud Harjumaa) Levira AS-le.

Lisaks osutus 06.11.2006 Televõrgu AS Sideameti korraldatud avaliku konkursi võitjaks, millega ta saab sagedusloa raadiosageduste kasutamiseks võrguteenuse osutamiseks lairibatehnoloogial põhineval sidevõrgul sagedusalas 450 MHz. Seega võib lähitulevikus Eesti sideturule oodata alternatiivseid tehnilisi lahendusi traadita internetiühenduse kättesaamiseks lõpptarbijale.

Oluline on arvesse võtta, et kohalikud omavalitsused kompenseerivad riigiabi korras raadiosidel põhineva lairibavõrgu väljaehitamist projekti „Külatee 3” raames. Norby on sõlminud hankelepingud järgmistes maakondades lairibateenuse osutamiseks: Järvamaa, Lääne-Virumaa, Hiiumaa, Saaremaa, Ida-Virumaa, Viljandimaa, Pärnumaa.

Elion'i turuosa eraklientidele osutatava interneti lairiba juurdepääsu jaemüügi kaubaturul on 2006. aasta esimese poolaasta seisuga vahemikus [...]%-[...]%. Koondumise tulemusel Elion'i turuosa kasvab vahemikus [...]%-[...]%. Koondumise järgselt jääb interneti lairiba juurdepääsu jaemüügi kaubaturule Elion'i kõrvale endiselt kaks märkimisväärse turuosaga konkurenti (AS Starman ja AS STV) ja hulgaliselt väiksemaid teenusepakkujaid, mistõttu tarbija olukord konkurentsi seisukohalt ei halvene.

Järelikult, puudub Elion'il võimalus sõltumatult teistest käesoleval kaubaturul tegutsevatest ettevõtjatest oma teenuste hinda tõsta või teenuste osutamise tingimusi dikteerida. Nimetatu tooks, arvestades konkurentsi tihedust, paratamatult kaasa turuosa kaotamise.

Koondumise tulemusena ei teki Elion'il, sellist positsiooni, mis võimaldaks tal tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest eraklientidele

osutatava interneti lairiba juurdepääsu jaemüügi teenuse kaubaturul Eesti territooriumil KonkS § 13 lg 1 mõistes.

Hinnang lairiba juurdepääsu hulгимüügi kaubaturule

Käesolevale kaubaturule hinnangu andmiseks on vajalik arvestada sideteenuseid osutavate ettevõtjate omandis olevat lairiba juurdepääsu teenuste osutamist võimaldavat infrastruktuuri kui võimalust lairiba juurdepääsu teenuse osutamiseks ja tegelikku lairiba juurdepääsu teenuse osutamist teistele operaatoritele.

Sideameti teostatud turuanalüüsi kohaselt omas 2005. aasta lõpu seisuga ülekandevõrgu kogu mahust (kilomeetrites) Eestis Elion ligikaudu [...]%. Kliendiliinide osas olid Elion'i ligikaudsed turuosad järgmised:

- välja ehitatud kliendiliinide arvust [...]%;
- lairibateenuse osutamist võimaldavate kliendiliinide arvust [...]%;
- klientidele lairiba juurdepääsu teenuse osutamiseks kasutatavate kliendiliinide arvust [...]%.

Omandatava Norby osa koosseisu kuuluvad korrusmajade majasisesel kaabeldusel põhinevad võrgud (K-LAN) ja traadita WiFi ühendused. Selliseid nn kliendiühendusi ei saa arvestada kui hulгимüügi kaubaturu alla kuuluvat infrastruktuuri, kuna sellised ühendused ei võimalda elektroonilise side teenuseid osutaval ettevõtjal osutada lairiba juurdepääsu hulгимüügi teenuseid. Seega puudub käesoleval kaubaturul Elion'i ja Norby osa vahel horisontaalne kattuvus.

Käesoleva koondumise puhul on tegemist vertikaalse seosega, mis väljendub eraklientidele osutatava interneti lairiba juurdepääsu jaemüügi kaubaturu mõjus lairiba juurdepääsu hulгимüügi kaubaturule. Nimetatud mõju on aga minimaalne, sest ka muudatus eelpool hinnatud eraklientidele osutatava interneti juurdepääsu jaemüügi kaubaturule ei ole oluline. Seega, hinnates lairiba juurdepääsu hulгимüügi kaubaturgu kogumis, ei avalda antud koondumine olulist mõju kaubaturu struktuurile ning konkurentsi olukorrale.

Käesoleva koondumise tulemusel ei tugevne oluliselt Elion'i turgu valitsev seisund lairiba juurdepääsu hulгимüügi kaubaturul Eesti territooriumil KonkS § 13 lg 1 mõistes.

Arvestades koondumise mõju nii eraklientidele interneti lairiba juurdepääsu jaemüügi kaubaturule kui lairiba juurdepääsu hulгимüügi kaubaturule, ei esine käesoleva koondumise puhul asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise vastavalt KonkS § 22 lõikele 3.

Koondumisega seotud konkurentsipiirangud

Konkurentsiamet on seisukohal, et 30.10.2006 Norby ja Elion'i vahel sõlmitud käitise müügilepingu punktis 6.2.3 sisalduvat konkurentsipiirangut võib lugeda koondumisega otseselt seotuks ja selle jõustamiseks vajalikuks, kuna sellega tagatakse omandatava vara väärtuse säilimine nende üleminekul müüjalt ostjale.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

otsustan:

anda luba Elion Ettevõtted AS ja Norby Telecom AS-i osa koondumisele, sealhulgas müügilepingus sisalduvale konkurentsipiirangule.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

Peeter Tammistu